

TUTKIMUSRAPORTTI

ESPOO

Olari (Gräsa/Olarsby)

Historiallisen ajan kylänpaikan arkeologinen koekaivaus
26.–28.5.2014

AKDG 3726:15

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT
SATU KOIVISTO

Tiivistelmä

Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut teki Espoon Olarinluoman Gräsan historiallisen ajan kylämäen pohjoisosassa arkeologisia koekaivauksia toukokuussa 2014. Työ liittyi asemakaavoitustyöhön, jossa Espoon Olarinluomassa sijaitsevan tontin käyttötarkoitusta aiotaan muuttaa. Työn tilaajana oli Espoon kaupungin kaupunkisuunnittelukeskus. Asemakaavoitustyö koskee osin Olarin (Gräsa/Olarsby) historiallisen ajan kylätonttia, jonka pohjoisosa sijoittuu kaavasuunnitelma-alueelle. Tila sai rälssioikeuden ilmeisesti jo 1400-luvun lopussa. 1600-luvulla kylässä oli seitsemän taloa ja Isojaossa Gräsan kartanolle kuului varsin laajat maa-alueet. Kylän kukoistuskausi jatkui 1900-luvun alkuun saakka ja sen rakenteet saivat vähitellen väistyä Olarinluoman teollisuusalueen ja Olarin kirkon rakentamisen myötä. Kohdetta on inventoitu useaan otteeseen, mutta kaivauksia siellä ei ollut aiemmin tehty. Kevään 2014 koekaivaus toteutettiin avaamalla kaivinkoneella koeojia ja -alueita tutkittavalle tontille. Lisäksi tontin reunoja tutkittiin koekuopin. Gräsan tutkimusalueen reunoilta ei saatu havaintoja paikalla säilyneistä historiallisen ajan kerrostumista vaan alue vaikutti tasoitetun ja osin täytetyn Gräsan talousrakennusten ja nykyisen parkkipaikan ja ajoväylien rakentamisen yhteydessä. Tontin lounaisosasta, puistomaiselta kumpareelta löytyi tilan 1900-luvun alussa rakennetun ja myöhemmin osin puretun sikalan perustukset. Varhaisempaan, mahdollisesti jo keskiaikaiseen kartanovaiheeseen liittyvää aineistoa ei koekaivauksissa kuitenkaan tavattu. Vanhimmat kerrostumat lienevät sekoittuneet myöhemmän asutuksen ja maankäytön seurauksena.

Sisällysluettelo

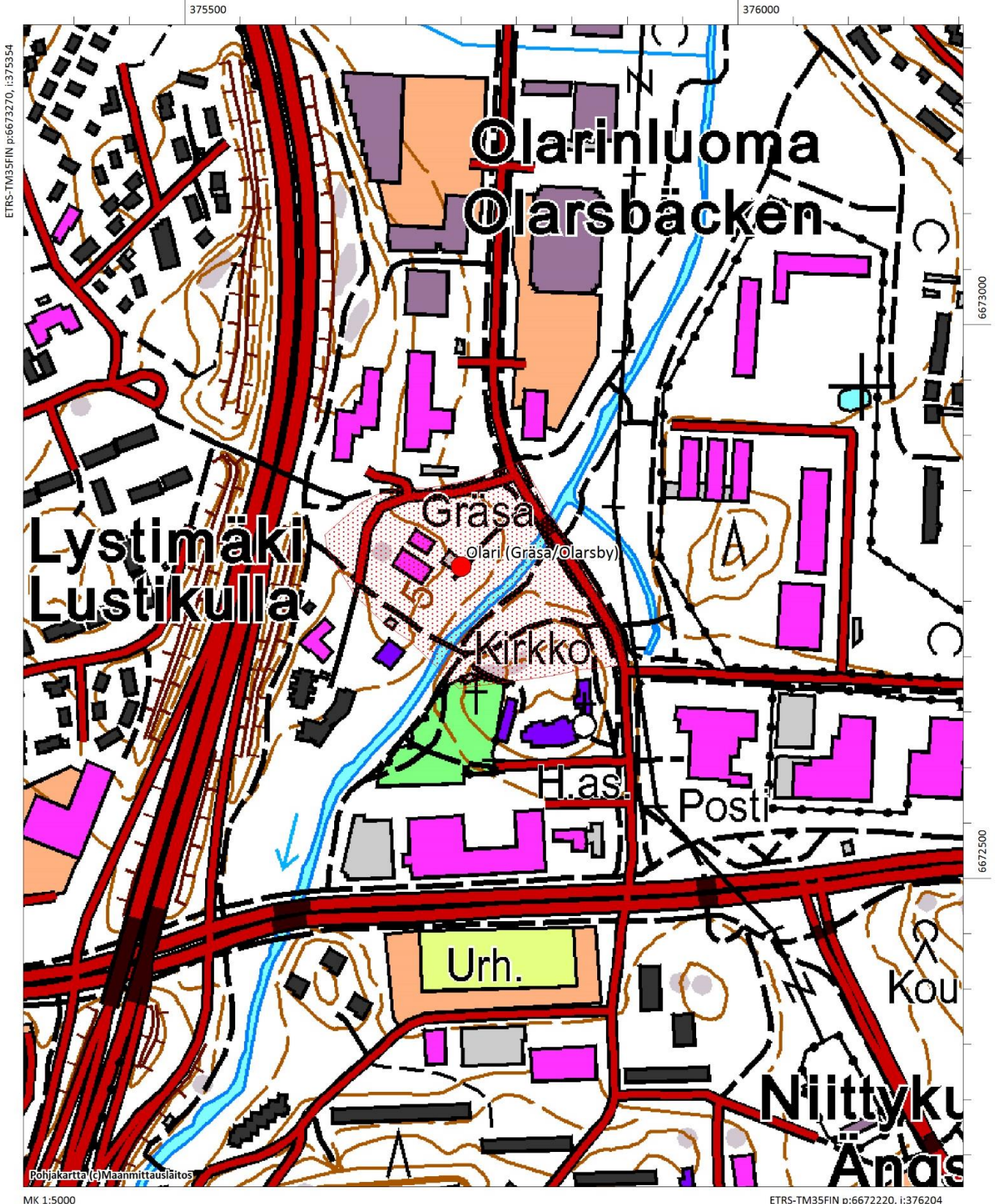
Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Sijaintikartat	3
1. Johdanto.....	5
2. Tutkimushistoria ja käytetty lähdeaineisto.....	6
3. Tutkimusalueen kuvaus ja rajaus	8
4. Arkeologinen koekaivaus	9
4.1 Työn kulku.....	9
4.2 Tulokset	11
4.2.1 Koeojat	11
4.2.2 Koekuopat	13
4.2.3 Metallinilmaisinspektointi	13
5. Yhteenveto	14
Lähteet ja kirjallisuus.....	15
Digikuvaluettelo	16
Karttaluettelo	19
Kartat 1-2	20

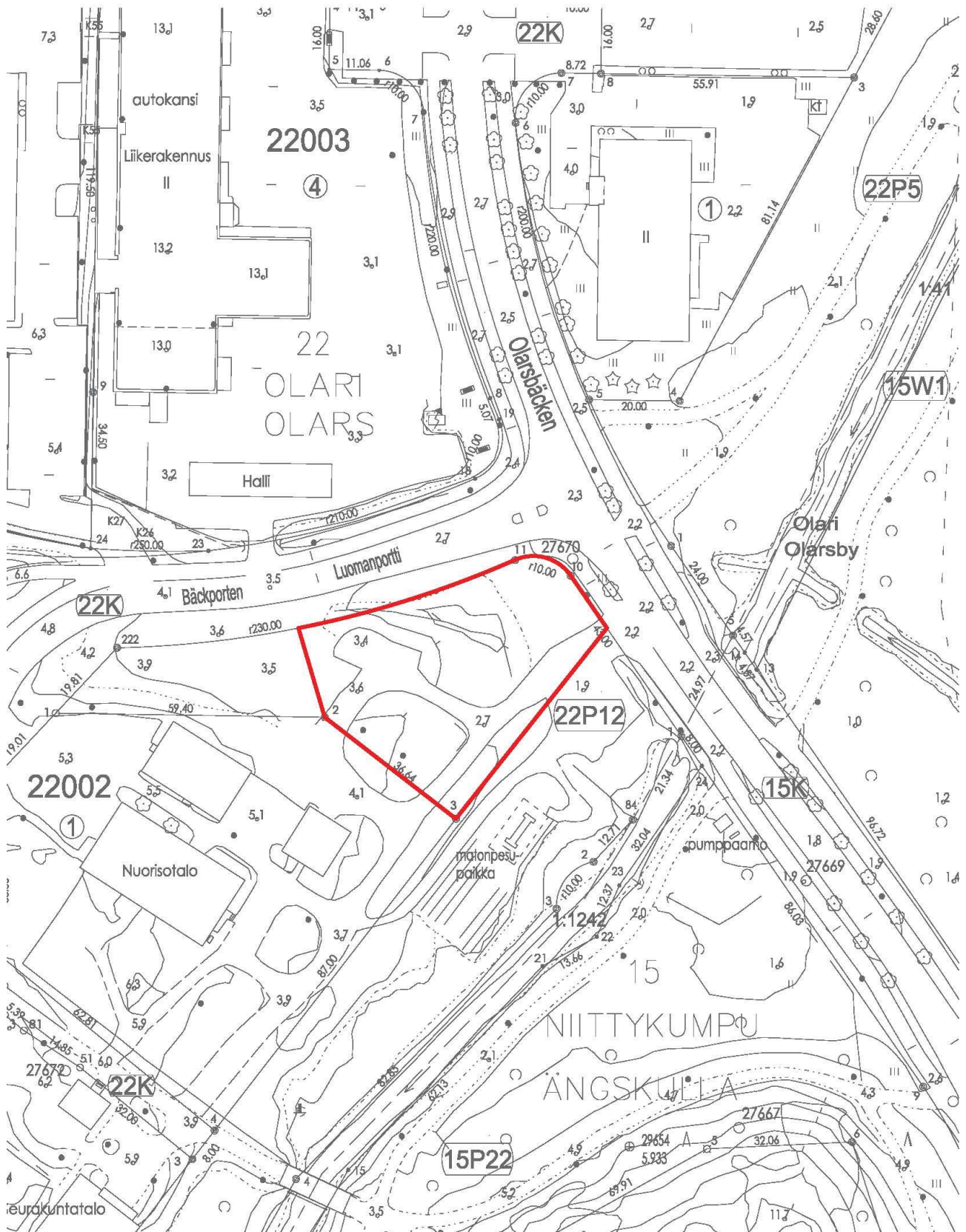
Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohteen nimi:	Espoo Olari (Gräsa/Olarsby)
Muinaisjäännösrekisterin tunnus:	1000001837
Kohteen ajoitus ja tutkimuksen laatu:	Historiallisen ajan kylänpaikan arkeologinen koe- kaivaus
Kenttätyönjohtaja:	FM Satu Koivisto
Mukana kenttätyössä:	FM Päivi Jantunen, FM Tuija Väisänen ja MA Ste- fanie Zahn
Tutkimuslaitos:	Museovirasto / Arkeologiset kenttäpalvelut
Kenttätyöaika:	26.–28.5.2014
Tutkitun alueen laajuus:	2200 m ² ; koekaivettu ala noin 100 m ²
Tutkimuksen tilaaja/rahoittaja:	Espoon kaupunki, Kaupunkisuunnittelukeskus
Tausta-aineisto:	Espoon kaupungin tarjouspyyntö 10.3.2014 ja tilaus; tutkimuslupapäätös Espoon Olarin (Gräsa/Olarsby) historiallisen ajan kylänpaikan kaivauksiin [dnro MV/36/05.04.01.02/2014]
Kunta, kylä, tontti:	Rekisteriyksikkö 49-22-9903-12 KORTT 22001 ja 22002 REUNUSTAVA PUISTO
TM35 karttalehti:	L4131H
Tutkimusalueen sijaintikoordinaatit (ETRS-TM35FIN):	P: 6672838 I: 375638 (mj-rekisterin koordinaatit)
Aikaisemmat tutkimukset:	1991 Erkki Härö inventointi 2000 Teija Nurminen inventointi 2005 Päivi Hakanpää inventointi
Raporttiin liittyvien digikuvien numerot:	AKDG 3726:1–36
Raporttiin liittyvät löydöt:	-
Alkuperäisen tutkimusraportin säilytyspaikka:	Museoviraston arkeologinen keskusarkisto, Helsinki
Kopiot:	Espoon kaupunki, Espoon kaupunginmuseo

Sijaintikartat

Espoo Olari (Gräsa/Olarsby) (mjrek 1000001837)

Gräsankartano, arkeologinen selvitys, lähtötiedot 2/9

SELVITYSALUE 1/1000

1. Johdanto

Espoon Gräsanpuistoon Olarinluomassa suunnitellaan asemakaavamuutosta. Nykyisen Olarin kirkon alueella ja sen pohjoispuolella sijaitsee Olarin (Gräsa/Olarsby) historiallisen ajan kylänpaikka (sijaintikartat s. 3–4). Gräsanpuiston tontilla, muinaisjäänneksen pohjoisosassa, tehtiin arkeologisia koekaivauksia kolmen päivän ajan toukokuussa 2014. Gräsan kylänpaikkaa on inventoitu viimeksi vuonna 2005 (Hakanpää), jolloin kohteen pohjois- ja itäosien todettiin olevan pitkälti rakentamatonta aluetta, joilla olisi voinut säilyä vanhoja kulttuurikerroksia. Kohdetta ei kuitenkaan ollut aiemmin tutkittu koekaivauksin. Museoviraston arkeologisten kenttäpalveluiden tutkija Satu Koivisto mukanaan apulaistutkijat Päivi Jantunen ja Tuija Väisänen sekä harjoittelija Stefanie Zahn vastasivat vuoden 2014 koekaivauksista. Tutkittavan tontin lounaisosaan kaivettiin koneellisesti koeojia ja alueen eteläreunaa koekuopitettiin. Kaivannoista tehdyt löydöt ja havainnot dokumentoitiin mittaamalla ne paikalleen VRS-GPS -laitteella, valokuvaten sekä muistiinpanoin. Koekaivauksen jälkityöt tehtiin elokuussa 2014 allekirjoittaneen toimesta. Apulaistutkija Tuija Väisänen avusti raportoinnissa.

Helsingissä 29.8.2014

Satu Koivisto, FM

Kuva 1. Vanhan tonttimaan läpi virtaava Gräsanoja on nykyään vain pieni puro. Aiemmin se toimi veneväylänä rannikon ja sisämaan liikenteelle. Kuvattu lounaaseen. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 3726:9).

Kuva 2. Kirkon pihamaalle on kerätty Gräsan puretun päärakennuksen kivijalan osia penkeiksi. Kuvattu länteen. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 3726:8).

Kuva 3. Gräsän kädentaitojen keskuksen verstaas tutkitun tontin lounaispuolella. Kuvattu koilliseen. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 3726:5).

2. Tutkimushistoria ja käytetty lähdeaineisto

Espoon Olarin Gräsan keskiaikainen kylä on sijainnut Olarinluomassa nykyisen Olarin kirkon tuntumassa Gräsanojan molemmin puolin (Kuva 1). Gräsan kartanon päärakennus sijaitsi 1980-luvulle saakka nykyisen Olarin kirkon kohdalla (Kuva 2). Gräsa oli ainoa ns. vanha rälssi Espoossa. Sen nimenä oli alun perin Haldensböle tilan 1400-luvulla omistaneen Halden-nimisen miehen mukaan. Tila sai rälssioikeuden ilmeisesti jo 1400-luvun lopussa. (Teivaala 1974, Ramsay 1984, Lindholm 1999.) Vuoden 1540 asutuksen yleisluettelossa kylään on merkitty kaksi tilaa. Gräsasta on toisinaan käytetty myös nimeä Olarsbyn ratsutila (mm. 1850 kartta). Kaikki Olarsbyn kylän talot olivat 1600-luvun alkuun mennessä liitetty Gräsan rälssitilaan. Tila lahjoitettiin 1640-luvulla Johan Bengtssonille (Hammarstierna) ja tuolloin siihen kuului seitsemän taloa. Tila palautettiin kruunun haltuun vuonna 1683, jolloin siitä muodostettiin ratsutila (Teivaala 1974). Isojassa Gräsan kartanolle kuului varsin laajat maa-alueet ja 1800-luvun lopulle asti koko Olarsbyn kylä ja siihen kuuluvat saariryhmät kuuluivat kartanolle.

1900-luvun alussa kartanon omisti kauppias Wilhelm Bensow, jonka aikana kartanon maataloutta uudistettiin ja todennäköisesti hän rakennutti vielä osittain säilyneet graniittisista luonnonkiviharkoista rakennetut talli/navetta- ja sikalarakennukset vuoden 1910 tienoilla (Kuva 3). Samalla alueella sijaitsi myös ajokaluvaaja. Navetasta lounaaseen sijaitsee edelleen säilynyt kaksikerroksinen vilja-aitta. Navettarakennus paloi 1948, jonka jälkeen rakennusta ei enää korjattu kokonaisuudessaan. Myös sikalarakennuksesta suuri osa purettiin, ilmeisesti ennen 1960-lukua. 1960-luvun lopulla Gräsanojan luoteispuolella sijainneet karjarakennukset ja niiden tonttialue vuokrattiin Yhtyneet Niklaa-

mot Oy:lle teollisuustiloiksi. Sikalarakennuksen lounaispäätty toimi tuolloin lämpökeskuksena ja verstaana. Sitten kivirakennusten tilat on muutettu nuorisotaloksi ja vuonna 2014 niissä toimii nuorten kädentaitojen keskus. Gräsan kartanon paikalle valmistui vuonna 1981 Olarin kirkko ja myöhemmin sen länsipuolelle uurnalehto. Gräsanojan länsipuolella, tontin eteläosassa on uusi 2000-luvun alussa rakennettu vastaanottokodin asuntola sekä Helluntaiseurakunnan vuonna 1990 rakennettu kirkko. Asuntolan itäpuolelle on tuotu täyttömaata. Kirkon eteläpuolella on tasattu parkkipaikka-alue, jota on täytetty noin ½ metrin paksuisella sorakerroksella. Länsiosassa on avokalliota, jonka reunoja on louhittu. (Hakanpää 2005, Teivaala 1974.)

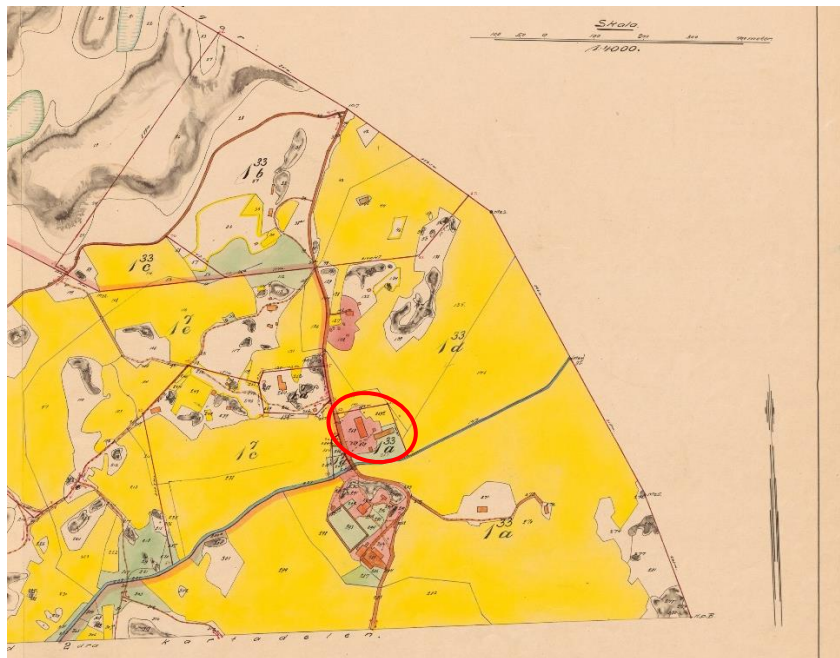
Alueen rakennuskantaa on merkitty vaihtelevalla tarkkuudella vanhoihin karttoihin, mutta jo Samuel Broteruksen kartalla vuodelta 1695 molemmin puolin Gräsanojaa on piirretty rakennukset (Kuva 4). Ojan kaakkoispuolella olevan rakennuksen tienoilla on ollut Gräsan kartanon päärakennus aina 1980-luvulle asti,

mutta asuinrakennukseksi merkitty rakennus Gräsanojan luoteispuolella häviää kartoilta vuoden 1695 kartan jälkeen. Pääasiassa alue näkyy 1900-luvulle saakka pelto- ja niittyalueena. Vuoden 1924 karttaan on merkitty Gräsanojan luoteispuolelle, vuoden 2014 tutkimusalueelle, pitkä sikalarakennus ja sen viereen navetta-tallirakennus sekä muutamia pienempiä rakennuksia (Kuva 5). Tutkimusalueelta hieman etelään sijaitseva, edelleen pystyssä oleva vanha vilja-aitta erottuu jo vuoden 1871- ja 1872 mittauksen mukaan tehdystä senaatin kartassa (Espoo VI 29).

Kuva 4. Samuel Broteruksen kartta Gräsasta vuodelta 1695. Gräsän päärakennus (Gräsa gård) on merkitty Gräsanojan kaakkoispuolelle, nykyisen Olarin kirkon kohdalle. Myös ojan luoteispuolelle, nyt tutkitun tontin tuntumaan, on merkitty punakattoinen asuinrakennus. Peltosarat sijoittuvat pääosin tilan luoteispuolelle, nykyisen Olarinluoman teollisuusalueen ja Tontunmäen asuinalueen reunoille. Kartta: Kansallisarkisto (MHA B8 1/1-2).

Kuva 5. Tiluskartta Olarin, Gräsän ja Kuitinmäen alueesta vuodelta 1924. Gräsän kädentaitojen keskuksen lähes pohjois-eteläsuuntainen navetta/tallirakennus ja sen kaakkoispuolella sijainnut, pitkä ja kapea, myöhemmin osittain purettu sikalarakennus merkittyinä kartalle. Kartta: Kansallisarkisto.

Gräsasta on tehty yleiskaavaan liittyvä kartanokokonaisuuden käyttömahdollisuuksia kartoittava selvitys vuonna 1974 (Espoon kaupunki, Teivaala 1974), missä Gräsän tilan muodostumista ja tilan käyttöä eri aikoina selvitetään seikkaperäisesti. Selvitys laadittiin palvelemaan asemakaava-alueiden kaavamuutosta. Selvitys sisältää myös yksityiskohtaisia tietoja kartanokokonaisuuden tilasta hieman ennen Olarin kirkon rakentamista ja vanhojen tilan rakennusten purkamista.

Espoon rakennushistoriallisissa ja arkeologisissa inventoinneissa vuosilta 1991, 2000 ja 2005 käytiin myös Gräsassa (Härö 1991, Nurminen 2000 ja Hakanpää 2005). Inventoinnissa vuonna 2005 Gräsän tonttimaan parhaiten säilyneet osat määritettiin alueen pohjois- ja itäosiin. Museoviraston ylläpitämän muinaisjään-
nösrekisterin alueellinen suojelurajaus määritettiin inventointien perusteella vuonna 2006.

3. Tutkimusalueen kuvaus ja rajaus

Vuoden 2014 tutkimusalue oli tilaajan määrittelemä ja se perustui asemakaavoitustyöhön (ks. kartta s. 4). Tutkimusalueen laajuus oli noin 2200 m². Paikalla käytiin ennen koekaivauksia 21.5.2014 Espoon kaupungin museon intendentin Tryggve Gestrinin kanssa, jolloin sovittiin yhdessä koekaivettavien alueiden sijainnit ja laajuudet. (Kartta 1 Yleiskartta.) Tutkittava alue on pääosin tasattua ja täytettyä parkkipaikkaa ja ajoväylää. Tontin lounaisosassa on puistomainen kumpare, jonka kasvillisuuden seassa erottuu muutamia rakennuskiviä. Ajoväylät ja parkkipaikka ympäröivät tätä kumpareetta ja tontin koillisosa laskeutuu osin puskikoisena kohti Olarinluoman katualuetta. Rakentamatonta tilaa on lähinnä tutkittavan tontin lounaisreunassa. Tutkimusalueen itäpuolella kulkee Olarinluoman läpi kulkeva katualue, jolta risteää koillislounais-suuntainen ajoväylä tontin eteläreunaa mukaillen kohti Gräsän kädentaitojen keskusta.

Kuva 6. Yleiskuva tutkittavasta tontista ennen koekaivauksia. Suuri osa alueesta on tasoitettua parkkipaikkaa ja ajoväylää. Kuvan etualalla on puistomainen viheralue, jonne avattiin koeojia. Kuvattu länteen. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 3726:1).

Tutkimusalueen pohjoispuolella on nykyään Olarinluoman teollisuusalue. Idässä ja koillisessa on Tontunmäen asuinalueen reuna. Gräsanojan kaakkoispuoli nousee paikoin jyrkästi kallioreunaiseksi kumpareeksi, jonka laella on Olarin kirkon rakennuskompleksit. Kirkon rakentamisen yhteydessä paikalta purettiin vanhaa rakennuskantaa (Kuvat 2 ja 7), mm. Gräsän 1800-luvulla rakennettu päärakennus, joka oli korjattu 1900-luvun alussa jugend-huvilaluonteiseksi (Teivaala 1974:45). Nyt tutkittu alue on ollut pitkään tilan karjarakennusten tonttialuetta, johon on liittynyt 1900-luvun alussa rakennetut talli/navetta ja sikalarakennukset. Päärakennuksen päädystä oli aikoinaan suora näköyhteys karjatalouspihalle Gräsanojan toiselle puolen.

Kuva 7. Olarin kirkon pohjoispuolella, kallioisen rinteän alapuolella on vanhoja Gräsan kellarirakennuksen jäännöksiä. Kuvattu eteläkaakkoon. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG3726:7).

Kuva 8. Puistomaiselle kumpareelle tontin lounaisosaan avattiin kaivinkoneella koeojia. Apulaistutkija Päivi Jantunen valvoo koeojan 2 kaivutyötä. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 3726:2).

4. Arkeologinen koekaivaus

4.1 Työn kulku

Tutkittavalla tontilla tehtiin johtoselvitys ennen kaivutyön aloittamista. Kaivualat jouduttiin sijoittamaan maanalaisten johtojen ja kaapeleiden sekä avoimena pidettävien ajoväylien takia lähinnä kasvillisuuden peittämälle kumpareelle, tontin lounaisosaan. Tontin koillisosa arvioitiin arkeologisesti vähemmän kiinnostavaksi tasoitetun parkkipaikan, sen reunalla kulkevan ojan ja katualueelle laskevan pusikkoisen notkelman takia. Koekaivaus toteutettiin pääosin kaivinkoneen avustuksella (Kuva 8). Kaivutyöstä vastasi Arin Pienkonekaivu Oy, jonka kone ja kuljettaja työskentelivät kaivauksella kahden työpäivän ajan. Koeojat kaivettiin noin kahden metrin levyisiksi ja niiden syvyys vaihteli noin 40–60 cm välillä. Kaivetut maat läjitettiin koeojien viereen, josta ne siirrettiin takaisin kaivantoihin tutkimusten päätyttyä. Koekaivaus aloitettiin puistomaiselta kumpareelta kaivamalla sinne neljä koeojaa (Kartta 1). Ojat kaivettiin puustoa ja maanalaisia

kaapeleita väistään lähes koko kumpareen kattavaksi verkostoksi. Kaivutyö eteni kuorimalla kaivinkoneella arkeologin valvonnassa noin 20–40 cm paksu pintamaa, jonka alta paljastui kivirakenteita, karkeaa hiekkaa/soraa tai harmaa pohjasavi. Koeojan 4 keskiosa kaivettiin 80–100 cm syvyyteen maanpinnasta mahdollisten 1900-luvun kerrostumien ja rakenteiden alapuolisten, vanhempien ilmiöiden havaitsemiseksi. Kaivutyö keskeytettiin mielenkiintoisten ilmiöiden lähemmän tarkastelun ja dokumentoinnin ajaksi. Kaivettu ala kumpareella oli yhteensä noin 100 m².

Konekaivun jälkeen koeojia puhdistettiin lapioin ja kaivauslastoin rakenteiden paljastamiseksi. Rakenteet mitattiin paikalleen VRS-GPS -laitteella, ne valokuvattiin ja kuvailtiin sanallisesti. Koeojan 1 luoteispäässä oleva kivirakenne paljastettiin kokonaisuudessaan lapiolla ja se dokumentoitiin lisäksi piirtämällä. Koeojiin 1, 2 ja 3 tehtiin lopuksi lapiolla tarkastuskuoppia, joiden avulla haluttiin varmistaa, ettei 1900-luvun kerrostumien alapuolella ole mahdollisia varhaisempia rakenteita tai kulttuurikerrosta. Tarkastuskuopat kaivettiin noin 20–50 cm syvyyteen dokumentointitasosta.

Tutkittavan tontin eteläosassa, kaupungin matonpesupaikan luoteisreunalla oli lisäksi kapea viherkaistale, jota haluttiin tarkastella koekuopin. Alueelle kaivettiin lapioin kolme koekuoppaa (Kartta 1). Koekuopat sijoitettiin tasaisin välimatkoin toisistaan viheralueelle ja ne kaivettiin noin 50 x 50 cm laajuiseksi. Koekuopista paljastuneen tiiviin ja kovan sorakerroksen takia niiden alueelle avattiin kaivinkoneella koeoja 4, mutta jo koekuopissa havaitun lohkaraisen täyttökerroksen takia kaivantoa ei kaivettu pohjaan saakka.

Kuva 9. Koeojat kaivettuina tontin lounaisosassa. Kuvattu itään. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 3726:10).

Kaikki koekaivauksissa tehdyt kaivannot ja havainnot dokumentoitiin mittaamalla ne paikalleen VRS-GPS -laitteella, digitaalikuvoin ja muistiinpanoin. Koekaivauksissa ei otettu talteen esinelöytöjä. Metallinilmaisinharrastaja Ilkka Penttinen teki metallinilmaisinprospektointia arkeologien ohjauksessa tuoreiden kaivantojen ja kaivettujen maakasojen alueilla.

4.2 Tulokset

4.2.1 Koeojat

Koeojien avulla Gräsan kylätontin pohjoisosaan sijoittuneen tutkimusalueen arkeologisesta potentiaalista saatiin hyvä käsitys (Kartta 2 Koeojat ja koekuopat). Koekaivaushavaintojen sekä historiallisen ajan karttojen perusteella vaikutti todennäköiseltä, että alue on toiminut enimmäkseen karjatalouspihana. Paikoin koeojien tarkastuskuopissa havaittiin vanhan peltokerroksen jatkuvan 1900-luvun rakenteiden ja jätekerrosten alapuolelle, jossa lähes puhtaassa savessa oli hieman tiilimurskaa ja hiilimuruja. Syvimmälle kaivatussa koeojassa 4 tavoitettiin aivan puhdas pohjasavi tai vaalea hiekka vasta noin 80–90 cm syvyydessä maanpinnasta. Kaikki koeojissa tavatut ihmisperäiset ilmiöt vaikuttivat suhteellisen moderneilta.

Kuva 10. Puretun rakennuksen kivijalkaa kaivetaan esiin dokumentoinnin ajaksi koeojassa 1. Kuvattu luoteeseen. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 3726:11).

Koeojista ei saatu mitään vanhempaan, kiinteään muinaisjäännökseen viittaavia havaintoja, ainoastaan rakenteita 1900-luvun alussa rakennetun sikalarakennuksen perustuksista (Kuva 10). Saman rakennuksen purkamaton osa on edelleen käytössä Gräsan kädentaitojen keskuksen verstaana (Kuva 3). Koeojan 1 kaakkoisnurkasta paljastui hieman nupukiveyksen jäännöksiä maanpinnalle erottuvan kivipenkereen läheisyydestä. Koeojan luoteispuoliskosta paljastui rakennuksen kiviperustaa, joka päättyi purettuun tiilirakenteeseen koeojan luoteisnurkassa. Purku liittyyneen parkkipaikan tasaamiseen. Rakennuksen perustuskivet olivat noin 100–150 cm pitkiä, 50–60 cm leveitä ja 30–50 cm paksuja (Kuva 13).

Koeoja 2 kaivettiin kumpareella kasvavien suurten koivujen editse ojan 1 keskiosasta kohti lounasta. Kävännön avulla seurattiin ojassa 1 paljastunutta seinälinjaa (Kuva 11). Koeojien 1 ja 2 risteyskohdan kulmassa rakennus vaikutti perustetun järeille kivilaatoille. Kiviperusta oli samassa linjassa Gräsan kädentaitojen keskuksen verstarakennuksen kanssa, joten kyseessä on saman rakennuksen purettu koillisosa. Perustukset ovat Gräsan tilan 1900-luvun alun omistajan, kauppias Bensowin rakentamasta sikalasta, joka oli samanlainen nykyään vielä käytössä olevien kivirakennusten kanssa. Sikala paloi 1940-luvulla, jonka jälkeen sen alkuperäistä puurakenteista yläosaa ei enää uusittu.

Kuva 11. Rakennuksen kiviperustukset olivat parhaiten säilyneet lounais-koillisuuntaisessa koeajassa 2. Apulaistutkija Tuija Väisänen kaivaa esiin rakenteita. Kuvattu lounaaseen. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 3726:15).

Koeaja 3 kaivettiin suurten koivujen lounaispuolelle ja sen keskiosaa jouduttiin kaartamaan lähellä sijaitsevan sähkökaapelin takia pohjoiseen. Koeajan pohjoisen jatkeen avulla saatiin myös kiinni kiviperustuksen pohjoinen seinälinja.

Koeajahavaintojen perusteella sikalarakennus on rakennettu vanhalle peltomaalle, jonka pohjalla tuli vastaan vaalea tiivis savikerros. Peltokerroksen päällä oli noin 10 cm paksu sepelikerros ja 10–15 cm hienoa hietaa, jonka pinnalle oli asetettu sikalan kiviperustukset. Rakennuskivien välissä oli sepeliä, multaa ja hiekkaa, joiden pinnalla oli paikoin paksua sementtilaattaa jäännöksenä sikalan lattiarakenteista. Rakennuksen keskellä on kulkenut lounais-koillisuuntainen sementtikoulu.

Koeajien 1, 2 ja 3 pohjaan tehtiin lapiolla tarkastuskuopat. Rakenteiden alla oli noin 20 cm savista peltomultaa, jonka alla tavoitettiin puhdas pohjasavi. Koeajan 1 tarkastuskuopan peltokerroksessa oli hieman hiilimuraa ja puoliksi maatuneita eläinluuta. Koeajan 2 tarkastuskuopasta saatiin havaintoja tontin teollisuuskäytöstä. Läheisen Gräsanojan vaikutuksesta pohjakerrokset olivat suhteellisen vettyneitä. Tontin 1970-luvun toiminnasta merkkeinä olivat paikoin havaitut tiilirakenteiden jäännökset, laho lautakerros, lastulevyä ja sekalaista varikkojätettä ja -kerrostumaa (Kuva 12). Kumpareen kaakkois- ja luoteisreunoilla oli ruostuneita putkirakenteita. Koeajan 4 keskiosa kaivettiin koneellisesti noin metrin syvyyteen puhtaaseen pohjasaveen saakka. Koeajan 4 rakenteiden alainen peltokerros oli myös puhdasta savipitoista multaa.

Kuva 12. Koeajan 2 keskiosaan kaivettu tarkastuskuoppa ulottui noin 45 cm syvyyteen dokumentointitasosta. Kuopan seinämässä erottui musta kreosoottikerros; myrkyllinen ja karsinogeenipitoinen eristekerros, joka liittyy tontin teollisuuskäyttöön. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 3726:34).

Tutkittavan tontin maankäyttöhistoriasta voidaan koekaivausten avulla todeta, että sikalarakennus on perustettu vanhan peltokerroksen päälle. Mäkeä on

täytetty eri aikoina sepeli- ja hiekkakerroksilla. Peltokerroksessa tai sen alapuolisissa maakerroksissa ei tavattu mitään varhaisempaan alueen käyttöön liittyviä varsinaisia ilmiöitä tai rakenteita. Peltokerroksessa paikoin havaitut palamattomat eläinluut, tiilimurut ja hiilihiput kertonevat alueen pitkästä käytöstä tilan

karjapihana ja pelto/niittyalueena. Tutkitun tontin länsipuolella, Gräsan kädentaitojen keskuksen piha-alueella, maasto nousee loivasti kallioisena länteen kohti vanhaa vilja-aittaa ja Helluntaiseurakunnan kirkkoa. Broteruksen vuoden 1695 kartalla Gräsanojan luoteispuolelle merkitty rakennus on todennäköisimmin rakennettu kuivemmalle, kallioisemmalle kumpareelle, kuin nyt tutkitulle, kostealle savimaalle. Koekaivausten tulosten pohjalta en näe estettä kavasuunnittelutyön etenemiselle Gräsankartanon suunnitelma-alueella. Luonnollisesti Espoon kaupunginmuseo suojelusta vastaavana viranomaisena päättää asian jatkosta.

Kuva 13. Koeojan 1 luoteispään perustuskiveystä kuvattuna pohjoiseen. Kuva: Satu Koivisto/ARKE (AKDG 3726:25).

4.2.2 Koekuopat

Tutkittavan tontin kaakkoisreunalle, ajoväylän kaakkoispuolelle, kaivettiin kolme koepistoa. Ohuen nurmikerroksen alta vastaan kaikissa kuopissa tuli hyvin tiivis, lohkareinen sorakerros. Kivikkokerroksesta ei päästy lapiolla syvemmälle, joten paikalle avattiin koneellisesti täytön yhteydessä vielä pieni koeoja 5. Aluetta oli täytetty isoilla kivillä ja soralla ilmeisesti tontin tasaamisen ja parkkipaikkojen ja ajoväylien rakentamisen yhteydessä. Lohkarekerrosta ei kaivettu pohjasaveen saakka. Paikalta ei saatu muita havaintoja.

4.2.3 Metallinilmaisiprospointi

Gräsan koeojia ja maakasoja käytiin läpi metallinilmaisimella. Tontille hautautuneiden metalliesineiden määrä oli kuitenkin niin suuri, ettei prospektointi ollut kovin mielekäästä. Kaikki esille kaivetut löydöt olivat modernia metalliromua eikä paikalta saatu talteen mitään vanhempaa, arkeologisesti mielenkiintoista esineistöä.

5. Yhteenveto

Museoviraston Arkeologiset kenttäpalvelut teki Espoon Olarinluomassa arkeologisia koekaivauksia touku-kuussa 2014. Työ liittyi asemakaavoitustyöhön, jossa Gräsankartanon tontin käyttötarkoitusta aiotaan muuttaa. Työn tilaajana oli Espoon kaupungin kaupunkisuunnittelukeskus. Asemakaavoitustyö koskee osin Olarin (Gräsa/Olarsby) historiallisen ajan kylätonttia, jonka pohjoisosa sijoittuu kavasuunnitelma-alueelle. Tontin lounaisosassa sijaitsevalle puistomaiselle kumpareelle avattiin kaivinkoneella koeojia. Koivujen ympäriltä löytyi vanha rakennuksen kiviperustus. Kyseessä on todennäköisesti tontille 1900-luvun alussa rakennetun sikalarakennuksen koillispääty. Se on liittynyt samaan rakennuskantaan kuin nykyään Gräsan kädentaitojen keskuksena toimivat vanhat talli/navetta- ja verstarsrakennukset. Arkistoaineiston perusteella rakennukset liittyvät Gräsan tilan viimeisiin kukoistusvaiheisiin vuosille 1906–1911, jolloin sen omisti kauppias Wilhelm Bensow. Hänen aikanaan rakennettiin uudet rakennukset talouskeskuksena sijaitsevalle tontin osalle Gräsanojan luoteisrannalle. Vuoden 1948 navettapalon jälkeen luovuttiin tilalla maanviljelyksestä ja mahdollisesti juuri tuohon ajankohtaan ajoittuu myös nyt paljastetun sikalan koillisosan purkutytöt.

Tutkimusalueen koeojien alueille sijoittunut rakennuksen kiviperusta paljastettiin kaivinkoneella kokonaisuudessaan. Paikoin koeojien osat ja niiden pohjalle tehdyt kuopat kaivettiin yli metrin syvyyteen maanpinnasta. Tarkastuskaivantojen avulla haluttiin tutkia kivirakenteiden alapuolista maaperää. Useissa kohdin suuret kivenlohkareet ja sementtilaatat estivät kaivutyön syvempiin maakerroksiin. Sikala vaikutti rakennetun vanhan peltokerroksen päälle, jota oli kohotettu noin 10–20 cm paksulla sepeli- ja hiekkakerroksella. Perustukset olivat reunoiltaan osin tuhoutuneet tontin ja sitä reunustavan parkkipaikan rakentamisessa. Läheisen Gräsanojan vaikutuksesta pohjakerrokset olivat suhteellisen vettyneitä.

Kuva 17. Koeojat täytettyinä ja paikka ennallistettuna koekaivausten päättyessä 28.5.2014. Kuvattu lounaaseen. Kuva: Satu Kivistö/ARKE (AKDG 3726:36).

Peltokerroksessa oli melko runsaasti hiili- ja tiilihippuja sekä paikoin osin maatuneita, palamattomia eläinluita. Ne viittanevat alueen pitkään talouskäyttöön, todennäköisesti ns. karjatalouspihana, kun taas historiallisen kylän asuinrakennukset ovat todennäköisesti sijainneet etupäässä nykyisen Olarin kirkon paikalla ja mahdollisesti Gräsan kädentaitojen keskuksen rakennusten rajaamalla kallioisemmalla kohoumalla. Tähän viittaa lisäksi tontilla havaittu hyvin niukka löytöaineisto; tavatut löydöt olivat peräisin yksinomaan 1900-luvulta. Sikalan purkamisen jälkeen paikalla on toiminut varikko- ja teollisuustiloja, joista oli jäljellä runsaasti metalli-, muovi ja muuta romua sekä pilaantuneita maakerroksia. Tutkimusalue käytiin lisäksi läpi metallinilmaisimella, mutta havaintoina olivat ainoastaan 1970-luvun ja modernit metalliromut. Kaivannot peitettiin kaivinkoneella koetutkimusten päätteeksi.

Lähteet ja kirjallisuus

- Alanen, Timo ja Kepsu, Saulo 1989. *Kuninkaan kartasto Suomesta 1776–1805*. SKS:n toimituksia 505. Tampere.
- Hakanpää, P. 2005. Espoon eteläosien historiallisen ajan kylänpaikkojen yleiskaavainventointi 2005. Museovirasto/RHO.
- Härö, E. 1991: Espoon rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema, kohde 152.
- Lindholm, D. 1999: Espoon keskiaikainen asutus. Välähdyksiä keskiajasta. Espoon kaupunginmuseo.
- Ramsay, A. 1984: Espoon pitäjä ja kartano 1500-luvulla.

Historialliset kartat:

- 1695 Samuel Broteruksen kartta Gräsagårdin tiluksista: Olari Olarsby Olasby Mattby och Kvisbacka Karta med beskrifning 1695 Broterus. (MHA B8 1/1-2) Kansallisarkisto.
- 1750 Fonseen, Fredrik Johan, Pitäjänkartta II 1850 nr 71b. Kansallisarkisto.
- 1774 Olari Olarsby Olarsby Mattby och Kvisbacka Karta öfver skogen med delningsbeskrifning 1774 Carl Hagström Isaac Lemberg. Kansallisarkisto.
- 1850 Pitäjänkartta 2034 03, Kansallisarkisto
- 1871 ja 1872 mittaus, Espoo, senaatin kartasto 29. Kansallisarkisto.
- 1905 Olari Olarsby Olarsby och Kvisbacka Storskiiftskompletteringskarta och handlingar Niklas Järnefelt. Kansallisarkisto.
- 1924 Olari Olarsby 08745 No 1 Gräsagård RNo 1 38-59 och 09379 No 1 Kvisbacka enstaka RNo 1 8-15 ägostyckning och ägobyte 1 Håkan Wikberg. Kansallisarkisto.
- 1960 peruskartta 2034 03 Tapiola, Maanmittauslaitos.
- 1961 peruskartta 2034 03 Tapiola, Maanmittauslaitos.
- 1964 peruskartta 2034 03 Tapiola, Maanmittauslaitos.
- 1979 peruskartta 2034 03 Tapiola, Maanmittauslaitos.
- 1991 peruskartta 2034 03 Tapiola, Maanmittauslaitos.

Digitaalikuivat

	Museo/osasto	Kokoelma	Alakokoelma	Kuvan numero	Kuvatyyppi	Aihe	Aiheen paikat	Valmistusaika	Tekijä	Mitat	Kuva
1.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:1	digitaalikuva	Yleiskuva tutkittavasta tontista ennen koekaivauksia. Suuri osa alueesta onn tasoitettua parkkipaikkaa ja ajoväylää. Kuvattu länteen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	7299 x 2228 pixel	
2.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:10	digitaalikuva	Koeojat kaivettuina tontin keskiosassa. Kuvattu itään.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
3.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:11	digitaalikuva	Puretun rakennuksen kivijalkaa kaivetaan esiin dokumentoinnin ajaksi koeojassa 1. Kuvattu luoteeseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
4.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:12	digitaalikuva	Puretun rakennuksen kulmaa kaivetaan esiin koeojien 1 ja 2 risteyskohdassa. Kuvattu pohjoiseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
5.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:13	digitaalikuva	Puistomaisen alueen länsikulmassa erottuu piha-alueen reunakiveystä. Kuvattu länteen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
6.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:14	digitaalikuva	Koeojan 1 kaakkoiskulmassa, lähellä kaarevaa pihakiveystä oli mukulakiveyksen jäännöksiä. Kuvattu luoteeseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
7.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:15	digitaalikuva	Rakennuksen kiviperustukset olivat parhaiten säilyneet lounais-koillisuuntaisessa koeojassa 2. Apulaistutkija Tuija Väisänen kaivaa esiin rakenteita. Kuvattu lounaaseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
8.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:16	digitaalikuva	Suuri osa tutkimusalueesta on nykyään tasoitettua parkkipaikkaa tai ajoväylää. Kuvattu itään.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	5973 x 2258 pixel	
9.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:17	digitaalikuva	Löydetyt rakenteet dokumentoitiin ja kartoitettiin VRS-GPS -laitteella. Mittaamassa Apulaistutkija Päivi Jantunen ja harjoittelija Stefanie Zahn.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
10.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:18	digitaalikuva	Sikalarakennuksen kiviperustus- ja sementtilattiarakenteita koeojassa 3. Kuvattu luoteeseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
11.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:19	digitaalikuva	Rakennuksen purettu kulma löytyi parkkipaikan reunasta, koeojan 3 pohjoisosasta. Kuvattu pohjoiseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
12.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:2	digitaalikuva	Puistomaiselle kumpareelle tontin keskiosaan avattiin kaivinkoneella koeojia. Apulaistutkija Päivi Jantunen valvoo koeojan 1 kaivutyötä.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
13.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:20	digitaalikuva	Koeoja 4 kaivettiin tutkimusalueen eteläreunalle, kohti Gräsan kädentaitojen keskusta kulkevaa ajoväylää. Kuvattu lounaaseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
14.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:21	digitaalikuva	Sikalan perustusketivet olivat 100-150 cm pitkiä, 50-60 cm leveitä ja 30-50 cm paksuja.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
15.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:22	digitaalikuva	Paikalla 1970-80 -luvulla sijainneisiin teollisuusrakennuksiin liittyvää löytöaineistoa koeojasta 4.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	

16.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:23	digitaalikuva	Palamatonta luuta ja fajanssia koeojasta 1.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
17.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:24	digitaalikuva	Osassa rakennuskiviä oli porauksen jälkiä.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
18.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:25	digitaalikuva	Koeojan 1 luoteispään perustuskiveystä kuvattuna pohjoiseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
19.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:26	digitaalikuva	Koeojan 1 luoteispään perustuskiveystä kuvattuna itään.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
20.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:27	digitaalikuva	Koeojan 3 luoteispää. Ojan pohjalle kaivettiin kuoppa sikalarakenteiden läpi puhtaaseen pohjamaahan saakka. Kuvattu luoteeseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	230 x 3456 pixel	
21.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:28	digitaalikuva	Rakennuksen keskeltä, koeojasta 3 löytyi lounaiskoillissuuntainen sementtikouru. Kuvattu itään.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
22.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:29	digitaalikuva	Koeojan 1 rakenteita kartoitetaan. Kuvassa (edessä) Stefanie Zahn ja Päivi Jantunen. Kuvattu luoteeseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
23.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:3	digitaalikuva	Koeojasta 2 paljastui rakennuksen kiviperustus. Kuvattu lounaaseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
24.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:30	digitaalikuva	Koeojan 2 keskiosaan kaivettiin lapiolla tarkastuskuoppa puhtaaseen pohjamaahan saakka. Kuvattu luoteeseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
25.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:31	digitaalikuva	Koeojan 3 sementtilaattarakenteita. Kuvattu koilliseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
26.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:32	digitaalikuva	Koekaivaus käynnissä Gräsan matonpesupaikan luoteispuolella. Kuvattu itään.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
27.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:33	digitaalikuva	Koeojan 4 keskiosasta paljastui lahoja lautoja ja tontin teollisuuskäyttöön liittyvää roskaa. Kuvattu lounaaseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
28.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:34	digitaalikuva	Koeojan 2 keskiosaan kaivettu tarkastuskuoppa ulottui noin 45 cm syvyyteen dokumentointitasosta. Kuopan seinämässä erottui musta kreosoottikerros, myrkyllinen ja karsinogeenipitoinen eristekerros, joka liittyy tontin teollisuuskäyttöön.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
29.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:35	digitaalikuva	Ennen täyttöä, koeojan 4 keskiosa kaivettiin puhtaaseen pohjasaveen saakka sikalarakenteiden alapuolisten kerrostumien tarkastelemiseksi. Kuvattu lounaaseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
30.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:36	digitaalikuva	Koeojat täytettyinä ja paikka ennallistettuna koekaivausten päättyessä 28.5.2014. Kuvattu lounaaseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	6356 x 2291 pixel	
31.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:4	digitaalikuva	Kivijalka oli linjassa tontin lounaispuolella olevan tiilirakennuksen kanssa. Kuvattu lounaaseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	

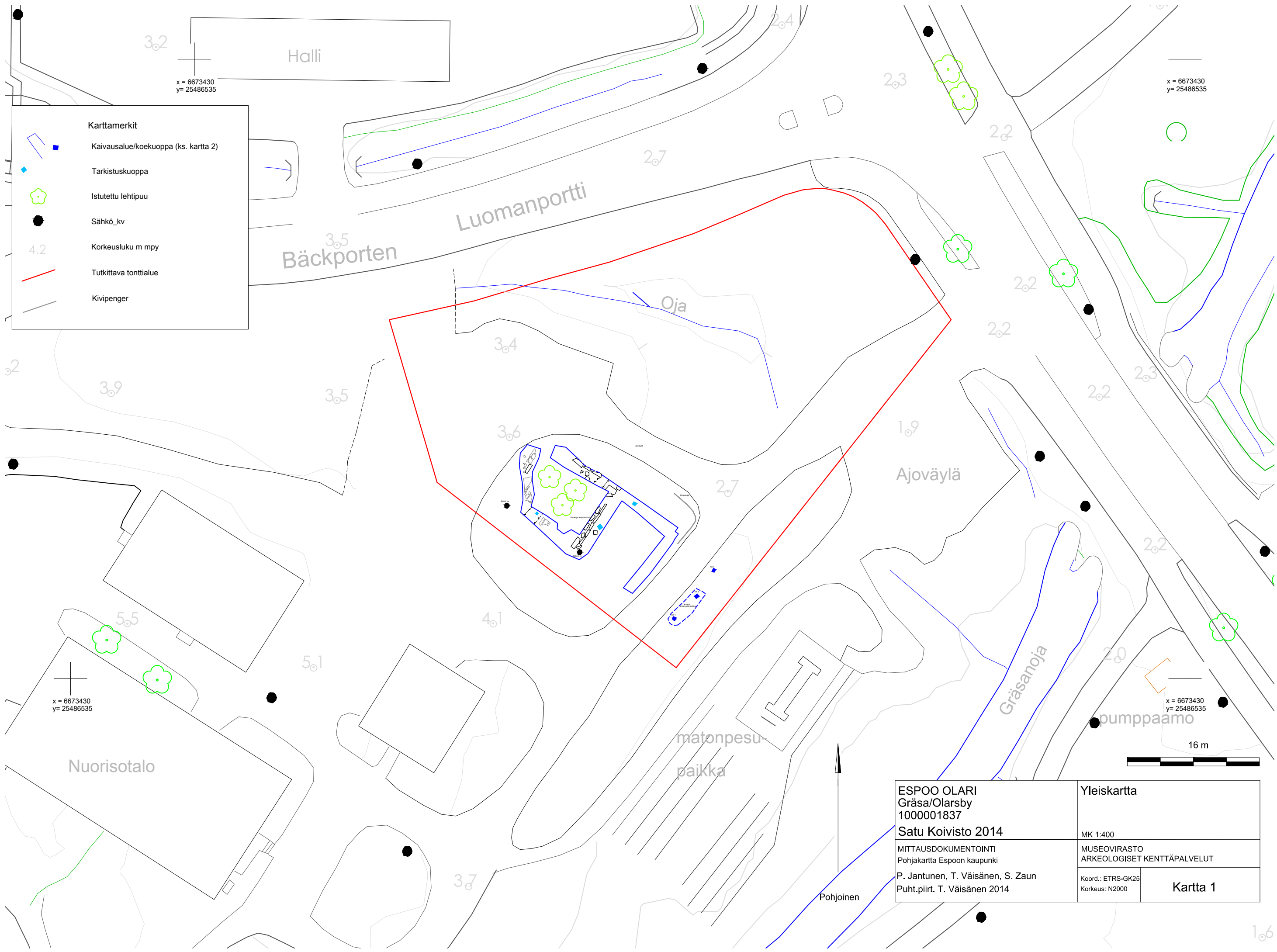
32.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:5	digitaalikuva	Gräsan kädentaitojen keskuksen kivirakennuksen osa tutkitun tontin lounaispuolella. Kuvattu koilliseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
33.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:6	digitaalikuva	Gräsan kädentaitojen keskuksena toimiva vanha kivitali/navetta. Kuvattu luoteeseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
34.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:7	digitaalikuva	Olarin kirkon pohjoispuolella, rinteessä on vanhoja Gräsan kellarirakennuksen jäännöksiä. Kuvattu eteläkaakkoon.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	
35.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:8	digitaalikuva	Olarin kirkon pihamaalle on kerätty Gräsan puretun pääarakennuksen kivijalan osia penkeiksi. Kuvattu länteen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	2304 x 3456 pixel	
36.	Arkisto- ja tietopalvelut/ARTI	Arkeologian kuvakokoelma	Digikuvakokoelma	AKDG3726:9	digitaalikuva	Alueen läpi virtaava Gräsanoja on nykyään vain pieni puro. Aiemmin se toimi veneväylänä rannikon ja sisämaan liikenteelle. Kuvattu lounaaseen.	Espoo, Olari (Gräsa/Olarsby)	2014	kuvaaja: Satu Koivisto	3456 x 2304 pixel	

Yhteensä 36 riviä

Karttaluettelo

Kartta 1	Yleiskartta	mk 1:400	Tuija Väisänen/ARKE
Kartta 2	Koeajat ja koekuopat	mk 1:100	Tuija Väisänen/ARKE

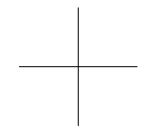
Kartat 1–2

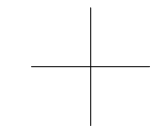
- Karttamerkit**
- Kaivausalue/koekuoppa (ks. kartta 2)
  - Tarkistuskuoppa
  - Istutettu lehtipuu
  - Sähkö_kv
  - Korkeusluku m mpy
  - Tutkittava tonttialue
  - Kivipenger

ESPOO OLARI Gräsa/Olarsby 1000001837 Satu Koivisto 2014 MITTAUSDOKUMENTOINTI Pohjakartta Espoon kaupunki P. Jantunen, T. Väisänen, S. Zaun Puht.piirt. T. Väisänen 2014		Yleiskartta MK 1:400 MUSEOVIKASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT Koord.: ETRS-GK25 Korkeus: N2000	
		Kartta 1	

3,6 m mpy

x = 6673458
y = 25486586

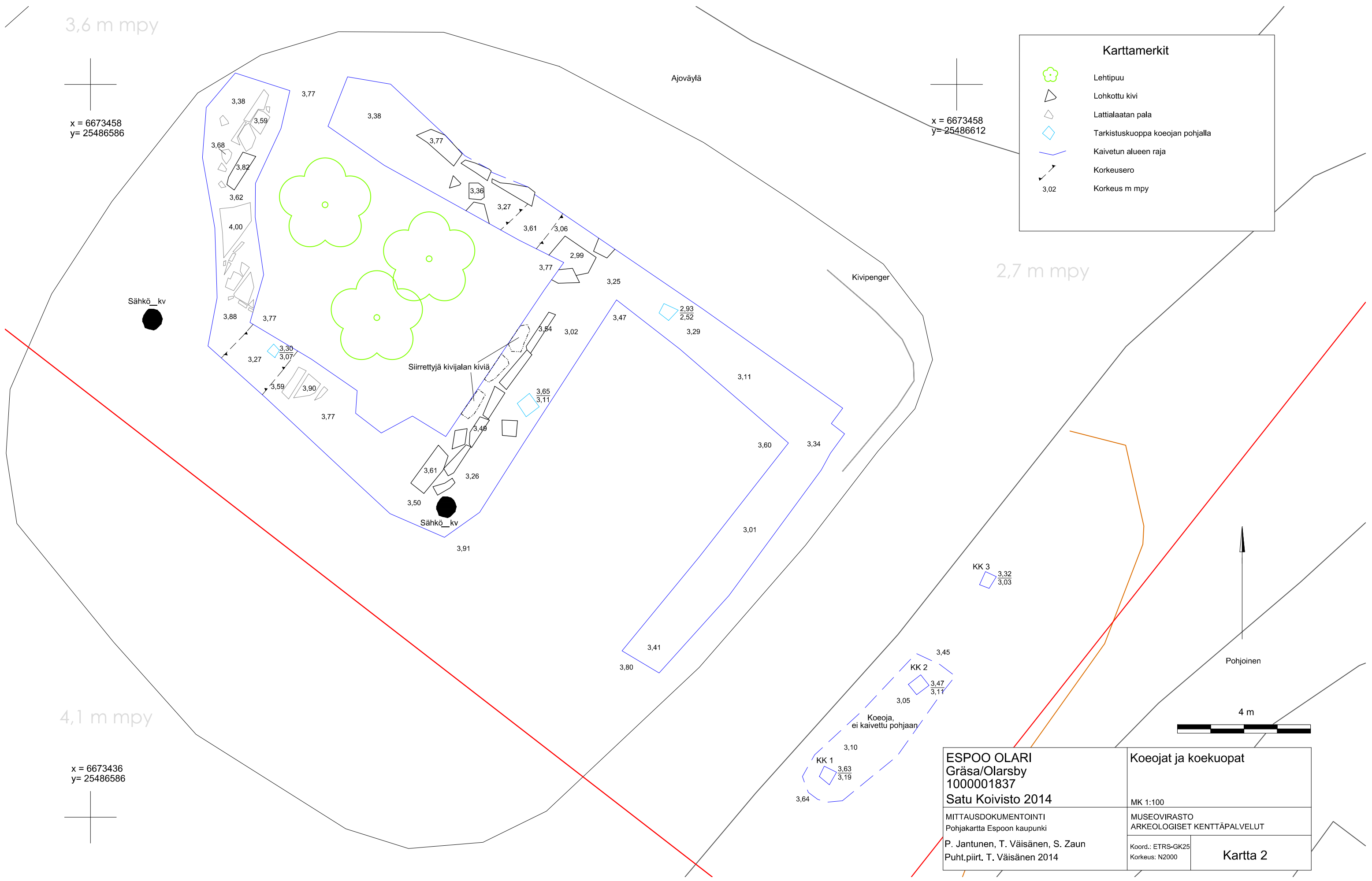

x = 6673458
y = 25486612

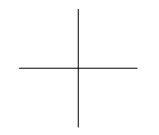
Karttamerkit

- Lehtipuu
- Lohkottu kivi
- Lattiaalaan pala
- Tarkistuskuoppa koeojan pohjalla
- Kaivetun alueen raja
- Korkeusero
- Korkeus m mpy

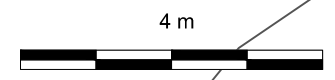
2,7 m mpy

4,1 m mpy

x = 6673436
y = 25486586

ESPOO OLARI Gräsa/Olarsby 1000001837 Satu Koivisto 2014		Koeojat ja koekuopat MK 1:100	
MITTAUSDOKUMENTOINTI Pohjakartta Espoon kaupunki		MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	
P. Jantunen, T. Väisänen, S. Zaun Puht.piirt. T. Väisänen 2014		Koord.: ETRS-GK25 Korkeus: N2000	Kartta 2